

## **A Modern kori Program kurrens, főbb kurzusainak leírása**

### **DMELM101: Magyar és egyetemes történetírás története**

Az előadás célja, hogy általános bevezetést nyújtson a legismertebb magyar és egyetemes historiográfiába. Az előadás a modernné váló történeti kutatások eredményeivel ismerteti meg a hallgatókat. A 18. századi első professzionális történeti kutatásokat, forráskiadásokat, összefoglalókat tárgyalja. Megismerkedik a 19. század második felének történészeivel, Horváth Mihállyal, Szalay Lászlóval, a Magyar Tudományos Akadémia forráskiadási sorozatával. Vizsgálja az egyetemi történeti oktatás kialakulását, a századforduló nagy egyéniségeit. Megismerkedik a Monarchia nagy történeti műhelyeivel, a német és francia történeti iskolákkal. Ugyanakkor betekintést nyújt a kelet-európai és a balkáni országok kutatástörténetébe is. Az előadás elsősorban a 15-18. századdal foglalkozó szakmunkák és szerzőik, illetve a korszak kutatás-módszertani, forráskutatási területe irányában mélyül el, a kevésbé tárgyalt korszakok és témák a kiadott szakirodalom alapján sajátíthatók el.

### **DMELM102: A modernkori történet kutatásának alapjai**

Az előadást a Történeti Intézet kutatói és tanárai közül többen tartják, amely jelzi, hogy a képzés a modern kori történeti kutatások korszakok és témák függvénye szerinti eltéréseit kívánja bemutatni. Az első általános bevezető előadás után minden órára egy tanulmányt vagy könyvrészletet küldünk, amelynek az elkészülte közben használt módszertani fogásokat és forrásokat, azok elérhetőségének módszertanát vitatjuk meg. A kurzus utolsó négy eleme átalakul műhelyszemináriummá, ahol a hallgatók ismertetik a kutatási témáikat, bemutatva forrásaikat és módszertani felkészültségüket.

### **DMELM102: Nemzet és társadalom a modern korban**

A kurzus áttekinti a 19. századi modern nemzeteszme eredetéről született társadalomtudományi interpretációit, történészi értékeléseket. Ezenkívül bemutatja a nemzeteszme 19. századi fő elméleti klasszikusait és fő elméleti kritikussait. Felvázolja a 19. századi államok nemzetiségpolitikájának típusait és jellemzőit.

### **DMSZV 102: A Közel-Kelet 19-20. századi története**

A doktori szeminárium keretében megismerjük az iszlám civilizációt, az Oszmán Birodalom kései korszakát, a modernizációs kísérleteket, arab nacionalizmus és a cionizmus létrejöttét, az első világháborút követő közel-keleti (át)rendezést és a két világháború közötti eseménytörténetet, a mandátumrendszer működését. Sorra vesszük az arab-izraeli konfliktus legfontosabb eseményeit, a nagyhatalmak beavatkozásait a térségben és a felekhez fűződő viszonyát. Kitérünk az iszlám szerepére a közel-keleti politikában. Bemutatásra kerül az olaj szerepe a közel-keleti államok területén. Előtérbe helyezzük a vonatkozó források feltárását, bemutatását és elemzését.

### **DMVAL103: A politikai gondolkodás története Magyarországon a 19. században**

Schlett István: A politikai gondolkodás története című könyve (Századvég, Budapest, 2009-2010) két kötetének felhasználásával, annak nagy tematikus fejezeteit áttekintve, elemezve és feldolgozva tekinti át a 19. századi politikai eszmétörténet folyamatait.

### **DMVAL105: Az angolszász világ a modern korban**

A kurzus célja az angolszász modern világ modern kori fejlődésének vizsgálata. Az órákon áttekintik azt a gazdasági, társadalmi, politikai hátteret, amely lehetővé tette Anglia megerősödését és a terjeszkedést, különös tekintettel a különböző kereskedő társaságok tevékenységére. Források alapján vizsgálják a korai gyarmatosítási kísérleteket, majd az első észak-amerikai állandó telepek és a 13 angol gyarmat létrejöttének körülményeit és történetét. Elemzi a függetlenségi háborúig terjedő időszakot, majd az USA alkotmányát és politikai berendezkedését. Ezenkívül tárgyalja Kanada és Ausztrália korai történetét és fejlődésének jellegzetességeit.

### **DMVAL103: Fejezetek a 16–17. századi Magyar Királyság és a Habsburg Birodalom történetéből - hadügy, pénzügyek és társadalom 1**

A kurzus tárgyalja a téma forráscsoportjait. Részletesen elemzi a vár és palánk fogalmait, a várnépi szervezetet, a magyar mezei hadakat és szervezetüket, a vár mellé rendelt idegen hadakat, a hadügy legfőbb irányítóját (Udvari Haditanács). Ezenkívül vizsgálja a vártartomány gazdasági hátterét, az országgyűlés által megszavazott adót (dica), az uralkodói felségjogon szedett jövedelmeket, az osztrák örökös tartományos segélyét, a Német-római Birodalom segélyét. Kitér az egyes társadalmi rétegek szerepére (familiárisok, szervitorok, jobbágyság és a vitézlő rend) és egyes kiemelkedő történelmi személyekre (Nádasdy Tamás, Pálffy Miklós).

### **DMVAL103, DMVAL 112: Fejezetek a 16–17. századi Magyar Királyság és a Habsburg Birodalom történetéből – hadügy, pénzügyek, társadalom 2**

A kurzus tárgyalja az idegen csapatokkal kapcsolatos forráscsoportokat. Vizsgálja a külföldi hadak felállításának kérdéseit (toborzás, mustra, felfogadás), a lovas és gyalogos alakulatok felszerelését, harcászataát és vezetését, a hadakat irányító vezérkart, az idegen csapatok fizetésével kapcsolatos kérdéseket (örökös tartományok és a Cseh királyság segélye, a Német-római Birodalom töröksegélye). Kitér egyes kiemelkedő hadvezérek pályafutására és szerepére (Adolf von Schwarzenberg, Badeni Lajos Vilmos).

### **DMVAL 110: Magyar és európai etnológia, kulturális antropológia – irányzatok és módszerek**

A kurzus áttekinti az európai etnológia és a kulturális antropológia hazai és nemzetközi tudománytörténetét, legfőbb irányzatait, módszertanát. Ezek közül a kurzus keretein belül hangsúlyosabban foglalkozunk azokkal, amelyek elméleti, módszertani szempontból kapcsolódnak az adott szemeszterben a kurzuson részt vevő hallgatók doktori témáihoz. A teljesítés követelménye egy szóbeli és írásban is beadandó beszámoló az egyéni kutatási téma során alkalmazott elméleti, fogalmi, módszertani keretéről.

### **DMVAL111: Életmód, társadalom és kultúra a 18-21. században Magyarországon és Európában**

A kurzus átfogó képet ad a 18-21. század néprajz által vizsgált jelenségeiről, folyamatairól Magyarországon, európai kontextusban, esettanulmányokat kiemelve. Vizsgálja a paraszti és polgári életmód és kultúra történeti és recens aspektusait. Követelmény a rendszeres kurzuslátogatás, valamint a hallgató doktori témájához kapcsolódó egyéni anyagfeldolgozás és -bemutatás.

### **DMKUT 101–103: Egyéni kutatómunka**

A hallgatók a témavezetőjük irányítása mellett folytatják speciális tudományos kutatómunkájukat. Forrásokat tárnak fel, szakirodalmat gyűjtenek, olvasnak és jegyzetelnek. Rendszerezik és feldolgozzák a begyűjtött információkat. A doktori elkészítéséhez szükséges források és szakirodalom feltárása és feldolgozása. Több féléven át felveendő kurzus.

### **DMFOR101–103: Forrásolvasás, forrásismeret**

A hallgatók a választott doktori téma magyar vagy idegen nyelvű forrásait dolgozzák fel a kurzus keretén belül. Ennek során nemcsak megismerik a forrásokat, hanem olvasásuk során azok kezelési módját, értelmezését és kritikai felhasználását is elsajátítják. Több féléven keresztül felveendő kurzus.

### **DMFOR101: Forrásolvasás, forrásismeret**

A kurzus során az Amerikai Egyesült Államok korai történetével kapcsolatos források olvasása és feldolgozása. Ezek a független állam megalakulását és a 19. század első felének jellegzetes fejlődését világítják meg. Ezt követően kerül sor Texas korai történetének vizsgálatára, különös tekintettel az európai, ezen belül a német bevándorlás sajátosságaira.

### **DMFOR102: Forrásolvasás, forrásismeret**

A kurzus során a 16-17. századi német nyelvű források olvasása, értelmezése és a paleográfiai szabályok elsajátítása.

### **DMFOR103: Forrásolvasás, forrásismeret**

A magyar nyelvű paleográfiai gyakorlat során a 16-17. századi magyar nyelvű levéltári források elsajátítása. A magyar nyelvű kéziratok olvasása és értelmezése során a paleográfiai jellegzetességek kiemelése, a forráskiadás készítésének gyakorlatába való bevezetés.

### **DMFOR104: Forrásolvasás, forrásismeret**

Az egyéni konzultációs kutatószemináriumon francia nyelvű források olvasása a 19. századi utazási irodalom témaköréből (Maghreb-országok). A kurzus során legalább 5000 leütésnyi irodalmi forrásszöveg fordítása.

### **DMFOR104: Forrásolvasás**

A forrásolvasás szemináriumot a magyar paleográfia területén való elmélyülésre használjuk fel. A résztvevők a 16-18. századi kéziratokkal ismerkednek meg. A kurzushoz a hallgatók a Coospace-n keresztül rendszeresen kapnak magyar nyelvű kéziratokat, többnyire átírással együtt, az óra feladata, hogy ezeket a dokumentumokat a hallgatók megtanulják filológiailag pontosan átírni és értelmezni

#### **DMELM104: Szakszeminárium**

A szakszeminárium célja, hogy a hallgató elmélyedjen abban a korszakban és területben, amelyből a disszertációját választani fogja. A témavezető ajánlásával, de önállóan végez könyvtári kutatómunkát, egyeztetni a feldolgozandó anyagokat, amelyeket heti rendszerességgel megvitát a szeminárium vezetőjével

#### **DMELM105: Szakszeminárium**

A szakszeminárium keretében a hallgatók doktori kutatási témájuk korszakát átfogó módon tanulmányozzák, vizsgálják és feldolgozzák. Ennek során a főbb történelmi problémákat, a kiadott szakirodalmat elemzik. A kurzus eredményeképpen a hallgatók elmélyült ismereteket szereznek a tudományos kutatómunkájuk hátteréhez.

#### **DMKON101-102: Témavezetői konzultáció**

A kurzus során a Doktori Iskola szervezett képzésében résztvevő hallgatók rendszeres konzultációt folytatnak disszertációjuk készítése kapcsán témavezetőjükkel, aki segíti és egyéni haladási tervük szerinti munkájukat ellenőrzi.

#### **DMSZV105: Oszmán nyelvű források 1**

Annak a hallgatónak, akinek a célja, hogy elmélyedjen eredeti török források alapján az oszmán birodalom történetében, lehetőséget kínálunk a képzés több tanegységében is, hogy kéziratos forrásolvasásban vehessen részt. Ebben a szemináriumban az Oszmán Birodalom központi és vidéki szerveinek iratkiadásával foglalkozunk. Az oszmán oklevélolvasás két szinten folyik, az első szinten az arab betűket, az egyszerűbb nyelvtani szerkezeteket sajátítjuk el. Már ezen a szinten is használjuk Fekete Lajos kiváló kiadványait, mellette elsősorban Papp Sándor publikációit és kiadásra előkészített levéltári anyagokat

#### **DMSZV106: Oszmán nyelvű források 2**

Az oszmán nyelvű források feldolgozása a doktori képzés azon hallgatói számára, akik erre a területre specializálódtak, több tanegységben is felbukkan. Az alaposabb elmélyedés érdekében újabb lehetőséget kínálunk oszmán nyelvű források 1-2 címen. A korábban elkezdett gyakorlatot követjük; Fekete Lajos, Anton Schaendlinger, Claudia Römer, Gisela Prochazka-Eisl, Marcus Köhbach és Ernst Dieter Petritsch kiváló publikációit használjuk, továbbá Papp Sándor készülő kézikönyve szolgál alapul.

### **DMSZV109: Arab nyelv 1**

A klasszikus közel-keleti tanulmányok korábbi minimális előírása volt, hogy a hallgató megismerkedjen az iszlám három legfontosabb nyelvével, az arabbal, perzsával és a törökkel. A kurzus célja ennek a hagyománynak a folytatása. Az arab az iszlám világ legfontosabb vallási és közvetítő nyelve. Az iszlám elterjedésével Közép-Ázsia felé az arab elterjedt a mai Irán és környezete területén. A két féléves arab órákat azzal a szándékkal indítjuk be, hogy elsősorban segítséget nyújtsanak az oszmán-török források megértéséhez. A jelenleg beszélt és írott standard arab köznyelvi változatával foglalkozunk, annak az alap nyelvtanát, egyszerűbb szöveg megértését kínáljuk.

### **DMSZV110: Arab nyelv 2:**

Az arab az iszlám világ legfontosabb közvetítő nyelve. A két féléves arab órák célja, hogy segítséget nyújtsanak főként az oszmán-török források jobb megértéséhez. A jelenleg beszélt és írott arab köznyelvi változatával foglalkozunk, annak az alap nyelvtanát, egyszerűbb szöveg megértését kínáljuk.

### **DMSZV107: Perzsa nyelv 1**

A perzsa Ázsia nagy részén a kultúra és a művészetek legfontosabb nyelve volt. A perzsa nyelv az összes muszlimmá vált török nyelvre legalább akkora hatást gyakorolt, mint az arab a perzsára. A képzésben kínált két féléves perzsa órákat azzal a céllal indítjuk, hogy elsősorban segítséget nyújtsanak az oszmán-török források megértéséhez. A jelenleg beszélt és írott standard perzsa köznyelvi (de nem kollokvális) változatával foglalkozunk, annak az alap nyelvtanát, egyszerűbb szövegek megértését kínáljuk.

### **DMSZV108: Perzsa nyelv 2**

A perzsa nyelv nagyon fontos közvetítő eszköz és elismert kulturális nyelv Közép-Ázsia nagy részén. Nemrégiben hivatalos nyelv három országban, mint például Tádzsikisztánban, Iránban és Afganisztánban, bár a közép-ázsiai városok (Bukhara, Szamarkand) lakosságának jelenleg is használt közvetítő nyelve. Ez a kurzus követi a perzsa nyelv 1 tematikáját, ugyanazén könyveket használva.